

Türkiye için Yol Haritası...

Aykut Göker

İçinde bulunduğumuz kısır döngüden çıkmanın bir yolu var mı; bu, pek çoğumuzun kafasında düğümlenip kalmış bir soru. Elektronik Sanayii'mizin duayenlerinden Dr. Fikret Yücel, Mart sonunda, TTGV Kurucular Kurulu toplantısında yaptığı konuşmada bu konuya değindi ve bir öneride bulundu. Niyetim, ÜSİ konusunu bir yazı daha sürdürmek; ama ara verip, güncelliği dolayısıyla, bu öneriyi gündeme getirmek istiyorum. Söz Dr. Yücel'in:

“Ülkemizin arzu edilen ekonomik gelişmişlik düzeyine hızla ulaşmasını sağlayacak bir yol haritası çizilebilir mi? Bu soru beni BTYK'nın 6. toplantısında alınan ve 7. toplantısında da değiştirilerek yinelenen ‘Türkiye Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Stratejisi: 2003-2023 Belgesinin Hazırlanması’ kararına götürüyor. Ben bu projeyi ‘Türkiye'nin Ekonomik Kalkınma Stratejisinin Hazırlanması’ olarak algılıyorum.

“Bu belgenin hazırlanmasında ‘Teknoloji Öngörü Projesi’ temel oluşturacaktır. ...Bilim ve sanayi arasındaki uzaklık, genişliği teknolojiden teknolojiye değişen bir spektrumla tanımlanır. Bazı teknolojiler laboratuvarlardan pazara hızlı bir şekilde yol alır (örnek: biyoteknoloji), bazıları içinse, bu süreç yıllar, hatta on yıllar sürer (örnek: yapay zekâ). Teknoloji politikası daha hızlı teknoloji geliştirme ve uygulama, daha hızlı teknoloji transferi için sanayi, üniversite ve devlet arasında işbirliği yolu ile uygun ortam yaratıp ekonomik rekabet gücü, savunma güvenliği gibi ulusal hedefleri destekleyerek, bilim ve sanayi arasındaki açıklığın köprülenmesini sağlar.

“Bir ülkenin kaynakları her alanda uzmanlaşmasına yetmez. Bu sebeple alan seçimi ve önceliklerin belirlenmesi, bilim ve teknoloji ile ekonomik ve sosyal ihtiyaçların ilişkilendirilmesi gerekir. Kritik teknolojiler bazı devlet hedeflerine ulaşabilmek için, hayati öneme sahip teknolojilerin oluşturduğu bir takım olarak tanımlanmıştır. ...Teknoloji politikası süreci kritik teknolojiler etrafında gelişir. Kritik teknolojilerin saptanmasında, hükümet ve sanayi tarafından ihtiyaç ve hedefler, en yaygın ve şümüllü teknolojiler (enformasyon ve telekomünikasyon teknolojileri gibi) ve gelecekte, rekabet gücü için gerekli olanlar belirlenir. Bu süreç, en önemli konuların büyüteç altına getirilmesini sağlar. Böylece, devlet tarafından desteklenecek AR-GE konularında, tercihlerin koordinasyonunu ve tekrarın azaltılmasını sağlayan bir zemin oluşur. Kritik teknolojiler kavramı birçok adresle ilgilidir. Vergi ve kamu tedarik politikaları, fikri mülkiyet hakları, eğitim vs. gibi tamamlayıcı politikaların geliştirilmesi ve değiştirilmesi hususunda öneriler üretilmesini sağlar.

“...24 Aralık 2001 tarihinde yapılan BTYK toplantısında alınan karara rağmen [‘Kamu Tedarik politikasının, ülkenin bilim ve teknoloji yeteneğini yükseltmek için etkin bir araç olarak kullanılması’ kararı (A.G.)] TBMM’de kabul edilen Devlet İhale Kanunu’na istenen eklentilerin yapılamamasını bu konuda kaçırılmış bir fırsat olarak görüyorum.

“Şimdi, söz konusu ‘2003-2023 Strateji Belgesinin Hazırlanması’ gibi ‘şümüllü ve önemli bir projenin, gerek hazırlama gerekse uygulama aşamaları için siyasî irade var mıdır’ suali akla geliyor. Özellikle, Teknoloji Öngörü Projesi için gerekli veri veya senaryoların hazırlanmasına siyasî otoritenin katılımı sağlanabilmiş midir? Bu projenin hazırlanması sırasında, ‘uygulanması, hayata geçirilmesi’ endişesinin sürekli olarak duyulması, projenin tamamlanması kadar önemlidir. Bu itibarla Strateji Belgesi'nin sürekli canlı tutulması ve uygulanmasının izlenmesi için gerekli yapılaşmanın öncelikle ele alınması ve

gerçekleştirilmeye çalışılmasını öneririm. TUENA Projesi'nin hazırlanması sırasında bu husus düşünülüp gerekli girişimlerde bulunuldu ise de, önerilen yapı kurulamamıştır. Kanımca TUENA'nın talihsiz sonucundaki en önemli etken budur.”

Sayın Yücel'in sözünü ettiği, n hazırlıkları TÜBİTAK tarafından yürütülen **Teknoloji ngr Projesi**, alışmaları yönlendirecek Kurul'un 13 Nisan'da yaptığı toplantıyla, fiilen başlamış oldu. İlgili bakanlık ve msteşarlıkların st düzeyde temsil edildiği Kurul toplantısı, siyasi erkin Proje'ye sahip çıkacağı yönünde güçlü bir izlenim yarattı. Proje sonunda, '**Türkiye için bir yol haritası**' ortaya çıkacak; ama bu haritaya göre yol alınması, Dr. Yücel'in işaret ettiği **sahiplenmenin sürdürülebilmesine** ve '**yapılaşma**'ya bağlı.

CBT, 4 Mayıs 2002.